

doc. dr. Denis
Čaleta,
ICS-Ljubljana

Slovenska iskustva -

Globalizacija u svijetu, a time posredno i globalizacija sigurnosti, stavlja moderno društvo pred brojne izazov. Naime, kako i dalje svoj razvoj temeljiti na glavnim postulatima slobodnog kretanja robe, usluga, financija i ljudi, a na drugoj zadržati sigurnosne prijetnje na prihvatljivoj razini rizika. Pojava asimetričnih prijetnji nacionalnoj i međunarodnoj sigurnosti proizlazi iz potpuno različitih pretpostavki i percepcije osnovnih koncepta sigurnosti, koja je neko vrijeme nakon završetka Hladnog rata bila zasnovana na statičkom pristupu upravljanju konvencionalne prepoznatljive vrste prijetnji.

Promjena društvenih uvjeta i tenzija koje donosi brz tehnološki razvoj, pojedinačne društvene okoline i sredine našle su se posve nespremne za borbu s novom globalnom sigurnosnom situacijom. Pojava nedržavnih aktera koji su ušli u interakciju između tradicionalnih subjekata međunarodnih odnosa, gura na površinu nove oblike sigurnosnih prijetnji koje su asimetrične. To znači da tradicionalni nacionalni sustavi i mehanizmi više ne mogu biti učinkoviti u fazi suprotstavljanja tim novim prijetnjama. Dinamične promjene i nečuvan tehnološki razvoj dodali su ovim dimenzijama čak i složeniji oblik.

Ključna uloga Slovenije

Činjenica da moderno društvo danas u potpunosti ovisi o tehnologiji, to društvo iz sigurnosne perspektive čini čak i ranjivijim, a rizike i prijetnje nesmetanom funkcioniranju te kritične infrastrukture još je teže svladati. Neki su dijelovi ove infrastrukture za djelovanje društva od takve važnosti da njihovo nefunkcioniranje ili ograničeno funkcioniranje u društvu može dovesti do ozbiljnih posljedica i problema. Ovu infrastrukturu definiramo kao kritič-

Slovenija je, kao i ostale članice EU-a, identificirala i usvojila temeljnu definiciju nacionalne kritične infrastrukture, ali u ovome članku napisanom samo za Zaštitu ugledni autor upozorava hrvatske stručnjake da je najteži i najdelikatniji dio procesa - utvrđivanje kriterija koji se koriste pri određivanju infrastrukturnih objekata i procesa koji spadaju u kritičnu infrastrukturu

nu infrastrukturu i pokušavamo je definirati na nacionalnoj i međunarodnoj razini, naravno, sve u kontekstu pretpostavke o njezinom nedjelovanju ili uništenju. U tom kontekstu, smatramo da su osobito izložena dva sektora - sektor električne energije te informacijske i komunikacijske

tehnologije¹ koji su neraskidivo povezani i znatno utječu na rad drugih kritičnih infrastrukturnih sektora. Osim toga, ta dva sektora ukupno, i sa sektorom transporta, imaju važan međunarodni aspekt, što se odražava i kroz usvojenu Direktivu EU o Europskoj kritičnoj infrastrukturi (EKI).²

Iskustvo koje je na tom području stekla Slovenija može biti od velike koristi za potencijalne nove članice Unije. Slovenija je u fazi predsjedništva EU-om obavila ključnu ulogu u koordinaciji i usklađivanju direktive koja je odmah zatim bila usvojena. Tijekom tog razdoblja jasno je bilo prepoznato da većina država članica podrazumijeva obujam zaštite kritične infrastrukture EU-a kroz model koji je nekako bio uveden u njihovom nacionalnom kontekstu.

Na jednoj je strani skupina zemalja koje su željele da se s Direktivom jasno konstatiraju uloge i odgovornosti za zaštitu KI, a s druge su strane zemlje poput Njemačke

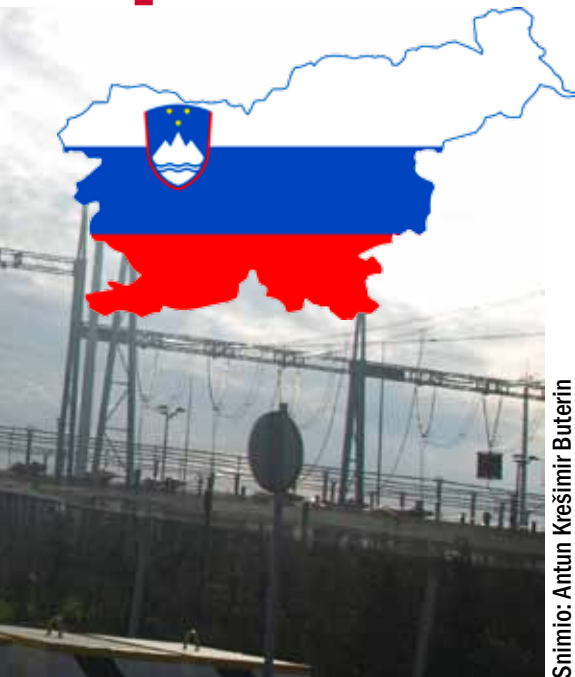
Na provođenju učinkovite zaštite kritične infrastrukture i država i menadžeri bit će prisiljeni koristiti kapacitete zaštitarskih tvrtki koje stoga moraju podići kvalitetu svojih proizvoda i aktivnosti jer je to jedini put preko kojega će one sigurno postati ključan dio u javno-privatnom partnerstvu na području zaštite kritične infrastrukture

¹ 62% američke kritične infrastrukture izravno je priključeno na Internet ili na IP-omrežje (Secure Computing, 2008).

² U kontekstu EU-a poznajemo sljedeće definicije: "Kritične infrastrukture" koja znači infrastrukturu, sustav ili njegov dio koji se nalazi u državama članicama i koja je nužna za održavanje vitalnih društvenih funkcija, zdravlja, sigurnosti, zaštite, gospodarskog i društvenog blagostanja ljudi, a poremećaj ili uništenje bi u nekoj državi članici kao rezultat imao znatne konzekvence za održavanje tih funkcija". A definicija " Europske kritične infrastrukture (ECI) znači kritičnu infrastrukturu koja se nalazi u državama članicama i čiji će poremećaj ili uništavanje imati velik utjecaj na najmanje dvije države članice. Koje su ozbiljne posljedice, procjenjuje se u skladu s međusektorskim kriterijima, što uključuje učinke na druge vrste infrastrukture" (Uredba Vijeća (EZ) br. 114/2008 od 8. prosinca 2008).

prilika za privatnu zaštitu

Snimio: Antun Krešimir Buterin

siti veći dio troškova pružanja adekvatne sigurnosti KI. To je bio i glavni razlog zbog kojeg je osnovna verzija Europske direktive u početnoj fazi identificirala najmanji zajednički dogovor oko kojega je bilo moguće dobiti dovoljan konsenzus između država članica. To znači da su u prvoj fazi u okvir EKI-ja bili uključeni energetski i transportni sektor. U završnoj je fazi usklađivanja ideja da se uz ta dva sektora doda još sektor informacijske i komunikacijske tehnologije.

Ne smije se preširoko

Republika Slovenija je, kao i druge države članice EU-a, identificirala i usvojila temeljnu definiciju nacionalne kritične infrastrukture³. Međutim, usvajanje ove definicije nije najdelikatniji dio procesa. Najteži i najvažniji čimbenik u procesu zaštite kritične infrastrukture jest utvrđivanje kriterija koji se koriste kako bi se utvrdilo koji infrastrukturni objekti i procesi spadaju u okvir kritične infrastrukture. U slučaju ne-sustavnog pristupa i želje za preširokim uključivanjem objekata unutar kritične infrastrukture, države se brzo mogu naći u situaciji u kojoj više nisu sposobne ni financijski, a niti zbog ograničenih ljudskih i tehničkih resursa, osigurati efikasnu zaštitu određene kritične infrastrukture.

U Institutu za korporativne sigurnosne studije ICS-Ljubljana provodili smo pionirske studije i izradili dobra rješenja za kon-

U slučaju nesustavnog pristupa i želje za preširokim uključivanjem objekata unutar kritične infrastrukture, države se brzo mogu naći u situaciji u kojoj više nisu sposobne ni financijski, a niti zbog ograničenih ljudskih i tehničkih resursa, osigurati učinkovitu zaštitu kritične infrastrukture

statiranje kriterija kritičnosti, kroz koje se kritična infrastruktura može efikasno utvrditi, i to kroz objektni i procesni pristup. Sve je to bilo implementirano kroz njihovu izravnu provedbu u pojedinim sektorima KI (poput energetskog sektora).

Međutim, moramo biti svjesni da je sigurnost ne samo potreba, već i prilika za niz djelatnosti, među kojima svakako treba istaknuti zaštitarstvo ili privatnu sigurnost. Na provođenju učinkovite zaštite ove kritične infrastrukture i država i menadžeri bit će prisiljeni koristiti kapacitete zaštitarskih kompanija na području privatne sigurnosti.

Privatne zaštitarske kompanije moraju ići putem dizanja kvaliteta svojih proizvoda i aktivnosti. To je jedini put preko kojega će one zasigurno postati ključan dio u javno-privatnom partnerstvu na području zaštite kritične infrastrukture. ■

bile vrlo nenaklonjene egzaktnim mjerama pravnog uređivanja neposrednih operativnih aktivnosti. Svoju su filozofiju utemeljile na činjenici da je bitnu relaciju države na jednoj strani i upravljača KI na drugoj strani, moguće steći samo kroz društveni dogovor koji će s različitim mjerama osigurati odgovarajući stupanj sigurnosti te kritične infrastrukture. U pozadini tih debata definitivno su bili visoki financijski troškovi kao glavni problem, i potraga za odgovorom na pitanje - koja će strana sno-

³ Kritična infrastruktura od nacionalne važnosti u RS pokriva one sadržaje i usluge koje su od vitalnog značaja za zemlju i prekid njihovog rada ili njihovo uništavanje imalo bi značajno utjecanje i ozbiljne posljedice za nacionalnu sigurnost, gospodarstvo, kritične društvene funkcije, zdravlje, sigurnost i zaštitu kao i socijalnu skrb. "(Odluka Vlade RS br. 80000-2 / / 2010/3, 19 4. 2010).

TIME SPACE

Upravljanje radnim vremenom i kontrola pristupa

spica

www.spica.hr